

AZƏRBAYCAN ƏDƏBİYYATI MÜSTƏQİLLİK DÖVRÜ BELARUS MƏTBUATINDA

Ədəbi əlaqələrin müxtəlif formaları arasında birinci dərəcəli həlledici və aparıcı amil, şübhəsiz, bədii tərcümədir. Hər bir yeni yaranan ədəbiyyatın başqa dillərə tərcüməsi həm xalqın mədəni inkişafına, həm dünya dövlətləri içərisində tanınmasına rəvac verir. Bu gün Azərbaycan ədəbiyyatı nümunələri bir çox dünya dillərinə tərcümə olunur. Bu yöndə səriştəli tərcümənlərin əvəzsiz rolu vardır. Respublikamızın müstəqilliyi dövründə Azərbaycan -Belarus əlaqələri geniş vüsət almışdır. İki müstəqil ölkə arasında diplomatik, iqtisadi əlaqələr birbaşa ədəbi-mədəni əlaqələrin inkişafına da öz təsirini göstərmişdir. Yazıçıların qarşılıqlı görüşləri və səfərləri, bir-birinin mədəniyyətini və ədəbiyyatını öyrənmə cəhdləri, son illərdə uğurla tərcümə olunan bədii ədəbiyyat nümunələrinin timsalında özünü göstərir. Azərbaycan-Belarus ədəbi əlaqələrin inkişaf tarixinə nəzər saldıqda məlum olur ki, müstəqillik dövründə Azərbaycan ədəbiyyatı nümunələri Belarusiya mətbuatında daha geniş təbliğ olunur.

Azərbaycan ilə Belarusiya arasında diplomatik əlaqələr 1993-cü ildə yaranmışdır. 2006-cı ilin fevralında Belarusun Azərbaycanda, həmin ilin avqustunda isə Azərbaycanın Belarusiyada səfirlikləri açılmışdır. Hazırda ölkələrimiz arasında yüksək səviyyəli diplomatik münasibətlər mövcuddur. Azərbaycan ilə Belarus bütün sahələrdə uğurlu əməkdaşlıq edir və dövlət başçılarının qarşılıqlı səfərləri isə ikitərəfli münasibətləri daha da möhkəmləndirmişdir.

SSRİ Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, gürcü əsilli sovet və rus ədəbiyyatşünası Georgi İosifoviç Lomidze yazırdı: “Hər bir xalqın ədəbiyyatı milli zəmində artıb inkişaf edir, müəyyən ölkənin, müəyyən xalqın daxili qanunauyğunluğu və tarixi həyatı ilə şərtlənir, öz orijinal bədii ənənələrini davam etdirir. Hər bir milli ədəbiyyat təcrid olunmuş şəkildə deyil, digər ədəbiyyatlarla yaradıcı əlaqədə və qarşılıqlı hərəkətdə inkişaf edir, onlarla zənginləşir. Həmin milli ədəbiyyatların başqa ədəbiyyatlarla həqiqi qarşılıqlı əlaqələrini araşdırmadan onun dəyərli keyfiyyətlərini, milli xüsusiyyətlərini tam və dərinləndirən dərk etmək mümkün deyil (1,114).

Bu gün Azərbaycan poeziyasında dünya poeziyasının nailiyyətlərindən geri qalmayan hadisələr baş verir. Müxtəlif yaş qruplarına aid istedadlı yazarlarımız var. Onlar çağdaş şeirin ən önəmli çağırışlarına cavab verən poetik nümunələr yaradırlar. Ən əsası odur ki, bütün dünya ölkələrində və aparıcı dillərdə çap edilməsi və yayılması üçün Azərbaycan ədəbiyyatının çox maraqlı nümunələri var. Onlar əvvəlkindən daha artıq parlaqlıqla dünya ədəbiyyatı dərgilərində çap olunurlar.

Müstəqil Azərbaycan və Belarus Respublikaları arasında son illər sənət adamlarının qarşılıqlı səfərləri, işgüzar görüşləri, ədəbiyyat sahəsində yeni bir neçə uğurlu layihələrin yaranmasına şərait yaratmışdır. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin katibi Ç.Abdullayev Belarus Yazıçılar Birliyinin qurultayında iştirak etmişdir. Azərbaycan Respublikasının Belarus Respublikasındakı sabiq səfiri İ.Vahabzadə Belarus Yazıçılar Birliyinin üzvü seçilmişdir. O, həmçinin Belarus Yazıçılar Birliyinin orqanı olan “Ağ çadır” (“Белая вежа”) jurnalının redaksiya heyətinin üzvü seçilmişdir. 2008-ci ildə Belarusda N.Zenkoviçin belarus dilinə tərcümə edilmiş “Heydər Əliyev: taleyin ziqzağı” (“Тейдар Алиев: зигзаги судьбы”) adlı kitabı nəşr edilmişdir.

Bakıdan AZƏRTAC-ın verdiyi məlumatlara görə 16 oktyabr 2012- ci il tarixində Belarus Respublikasının Prezident Administrasiyası nəzdindəki Milli Kitabxanada Azərbaycanın şərqsünas alimi, professor Aida İmanquliyevanın Belarus dilinə tərcümə edilmiş “Məqalələr, tərcümələr” kitabının təqdimat mərasimi keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Belarusdakı səfirliyinin təşəbbüsü və hərtərəfli dəstəyi ilə Belarus dilinə tərcümə edilmiş kitabın təqdimat mərasimində Belarusun dövlət qurumlarını, mədəniyyət, elm və təhsil ocaqlarını, yerli KİV-ləri və bu ölkədə akkreditə olunmuş diplomatik korpusu təmsil edən 100-dək qonaq iştirak etmişdir.

Azərbaycanın Belarusdakı səfiri İsfəndiyar Vahabzadə kitab barədə məlumat verərək, ümumilikdə, Aida xanım İmanquliyevanın Azərbaycanda şərqsünaslıq elminin inkişafına verdiyi böyük töhfədən, habelə mühacir ərəb ədəbiyyatının tədqiqi istiqamətindəki əvəzsiz xidmətlərindən danışmışdır. O, “Məqalələr, tərcümələr” kitabının Belarusun şərqsünaslıq sahəsində fəaliyyət göstərən elm ocaqları və tələbələr üçün qiymətli vəsait olacağını vurğulamışdır.

Təqdimat mərasimində, həmçinin Belarus Milli kitabxanasının direktoru Roman Motulski, M. Tank adına Belarus Dövlət Pedaqoji Universitetinin rus dili filologiyası fakültəsinin dekanı Vasili Stariçenok və Belarus Azərbaycan İcmaları Konqresi sədrinin müavini Baxşı Qəmbərov çıxış edərək görkəmli şərqsünas alimin kitabının Belarus dilinə tərcümə edilməsinin təqdirəlayiq hal olduğunu diqqətə çatdırmışlar. Bu kimi təşəbbüslərin, tədbirlərin ümumilikdə, ölkələrimiz arasında humanitar əlaqələrin inkişafına, xalqlarımızın daha da yaxınlaşmasına xidmət etdiyi vurğulanmışdır.(2)

“Azərbaycan” qəzetinin 2013-cü il 7 fevral tarixli sayında (səh.11) AZƏRTAC-ın xüsusi müxbiri Zeynal Ağazadənin “Azərbaycan XX Minsk Beynəlxalq kitab sərgi-yarmarkasında layiqincə təmsil olunmuşdur”adlı məqaləsi dərc olunmuşdur. Məqalədə qeyd olunur ki, 6 fevral 2013-cü ildə Belarusun paytaxtı Minsk şəhərində “BeEkspo”Milli Sərgi Mərkəzində XX Minsk Beynəlxalq kitab sərgi-yarmarkası açılmışdır. 24 ölkənin, o cümlədən Belarus, Azərbaycan, Almaniya, İtaliya, Çin, Polşa,ABŞ,Türkiyə, Fransa,MDB üzvü olan bəzi başqa dövlətlərin iştirak etdiyi yubiley sərgisində Belarusda Kitab ili elan edilmiş 2012-ci iləy ekun vurmaq nəzərdə tutulmuşdur. Sərgi –yarmarkanın Azərbaycana aid stendində nadir miniatür nəşrlər təmsil olunmuşdur.1994-cü il sentyabrın 20-də “Gülüstan” sarayında “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması mərasimində Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin nitqinin daxil edildiyi “Heydər Əliyev.Neft strategiyası” kitabı da bu ekspozisiyada nümayiş etdirilmişdir.Məqalədə qeyd edilir ki, Azərbaycan stendindəki nəşrləri Bakı Miniatur Kitab Muzeyinin banisi, Azərbaycan Respublikası “Kitab”Cəmiyyəti İdarə heyətinin sədri Zərifə Salahova təqdim etmişdir.Sərgidə həmçinin

⁴¹ Az.MİU-nun nəzdində İnşaat kolleci

Bakıda nəşr olunmuş, akademik Zərifə Əliyeva, akademik Ziya Bünyadov, rejissor Hüseyn Seyidzadə və Azərbaycanın digər görkəmli adamlarına həsr edilmiş nəfis miniatur kitablar da nümayiş olunub.

2013-cü ilin 13 dekabr tarixində “Mədəniyyət” qəzetində (səh.4) “Ürəklər bir vuranda” adlı mətn dərc olunub. Həmin mətnə qeyd olunur ki, “Belarusiyanın paytaxtında təqdimatı keçirilən kitab layihəsi oxucuları Azərbaycan müəlliflərinin əsərləri ilə tanış edir.

“Ədəbiyyat və kitab nəşri MDB ölkələri arasında güclü əlaqələndirici vasitədir”. MDB-nin icraçı katibinin birinci müavini Vladimir Qarkun bu sözləri dekabrın 11- də Belarusiyanın paytaxtı Minsk şəhərində Birliyin mənzil-qərargahında “Ürəklər bir vuranda” adlı kitab layihəsinin təqdimat mərasimində söyləyib. “Ürəklər bir vuranda” seriyası MDB-də ilk dəfə həyata keçirilən unikal kitab layihəsidir. Layihənin məqsədi oxucuları Birlik üzvü olan dövlətlərin yazıçı və şairlərinin ədəbi əsərləri ilə tanış etməkdir. “Ürəklər bir vuranda” seriyasına daxil olan on bir kitabın hər biri MDB ölkələrindən birinin, o cümlədən Azərbaycanın şair və nasirlərinin əsərlərindən ibarətdir.

Azərbaycan müəlliflərinin toplandığı kitabda— “Xoşbəxt görüş” adlı topluda Xalq yazıçısı Anarın, Xalq şairi Fikrət Qocanın, Çingiz Əlioğlunun, Qəşəm Nəcəfzadənin şeirləri, Natiq Rəsulzadənin, Elçin Hüseynbəylinin hekayələri, Afaq Məsudun yaradıcılığından nümunələr, Səlim Babullaoglu, Qulu Ağsəs və digər yazarların əsərləri toplanıb.

“Ürəklər bir vuranda” seriyasına müxtəlif ölkələrdən ümumilikdə 150-yə qədər yazıçının əsərləri daxil edilib. Seriyaya Belarus Respublikası İnformasiya Nazirliyinin sifarişli və maliyyə dəstəyi ilə nəşr edilib. Seriyaya daxil olan ayrı-ayrı kitablar Azərbaycan, Rusiya, Ukrayna və Almaniyada keçirilən sərgilərdə nümayiş etdirilib. (3,4)

“Mədəniyyət” qəzetinin 2014-cü il 17 dekabr tarixli sayında (səh.13) Lalə Azərinin “Sevinc Nuruqızının Belarusda yeni kitabı çapdan çıxıb” adlı publisistik məzmunlu məqaləsi dərc olunub. Məlumatda qeyd olunur ki, Azərbaycanın uşaq yazıçısı Sevinc Nuruqızının Belarusda yeni kitabı nəşr olunub. “Bozqulaq və fəsilələr” adlı kitabda fəsilələr haqqında hekayə, nağıl və tapmacalar yer alıb. “Zvyazda” nəşriyyatında çap edilən kitabdakı hekayələrin tərcüməçisi Ales Karlyukeviç, şeirlərin tərcüməçisi Raqned Monoxolskidir. Kitabın rəssamı Tatyana Fisyukdur. Nəşr haqqında Belarus mətbuatına müsahibə verən Sevinc Nuruqızı Azərbaycanda uşaq ədəbiyyatına maraqlı, bu sahədə görülən işlər barədə söz açıb, müasir dövrdə uşaq ədəbiyyatında şəh, ağıllı və təşəbbüskar qəhrəmanlara ehtiyac olduğunu bildirib. Yazar kiçik yaşlı oxucuların tələbatı və onlara təqdim edilən əsərlərdən də bəhs edib, uşaq ədəbiyyatında doğma yurdun təsviri və vətənpərvərlik ruhunun aşılmasının vacibliyini vurğulayıb.

“525-ci qəzet”in 2015-ci il 10 yanvar tarixli sayında (səh.22) Sevinc Mürvətqızının “Çingiz Əlioğlu ilə daha bir görüş” adlı məqaləsi dərc olunub. Məqalədə Çingiz Əlioğlunun Belarusiya Respublikasında yeni nəşr olunan kitabından danışılır. Məlum olur ki, 2014-cü ildə Azərbaycanın tanınmış şairi Çingiz Əlioğlunun Belarusiyada bu ölkənin Yazıçılar Birliyinin Minsk vilayət bölməsinin sədri, həm də mətbuat naziri Ales Karlyukeviçin təqdimatı və ön sözü ilə “Səni ulduza tapşırıdım” adlı kitabı işıq üzünə görüb. Ön söz müəllifi Ales Karlyukeviç həmvətənlərinə tanınmış şairimizi belə təqdim edib: “Çingiz Əlioğlu bu gün Belarusda ən çox çap olunan Azərbaycan şairlərindəndir. Onun şeirlərinin tərcüməsində Nikola Metlitski, Tatyana Sives, Raqnet Malokovski, Naun Qarpreviç və Viktor Qardeyin xüsusi əməyi var. Çingizin Belarusla tanışlıq tarixi 1986-cı ilə təsadüf edir. O vaxtdan bəri bu maraqlı Azərbaycan şairi dəfələrlə Minskə olub. Çingizin Belarus dilinə tərcümə olunmuş əsərləri bu kitabdən əlavə, “Literatura və iskusstvo” qəzetində, “Polmya”, “Molodost” jurnallarında, almanaxlarda dərc olunub. Güman edirik ki, bu kitabla Azərbaycan-Belarus ədəbi ünsiyyətinin çevrəsi bir də genişlənmiş olur. Bu yaxınlarda Çingiz Əlioğlunun Belarus Yazıçılar Birliyinə (BYB) üzv qəbul olunması da həmin həqiqətin bariz nümunəsidir. Üzvlük vəsiqəsini Çingiz Əlioğluna təqdim edən BYB sədri Nikolay Çerginets Azərbaycanla Belarus arasında tarixən isti bir dostluq münasibətinin olduğunu xatırladı. O qeyd edib ki, hələ 1936-cı ildə Minskə Azərbaycan poeziyasına həsr olunmuş tədbirdə əfsanəvi şair Hüseyn Cavid də iştirak edib. Belarusun Xalq şairi Maksim Tank Azərbaycanın Xalq şairləri Səməd Vurğunun və Rəsul Rzanın şeirlərini Belarus dilinə tərcümə edib. Çingiz Əlioğlunun şeirlər kitabının Minskə təqdimatı, həmin ənənənin və Belarus-Azərbaycan ədəbi əlaqələrinin yeni mərhələyə qədəm qoyması deməkdir”.

A. Karlyukeviç Çingiz Əlioğlu poeziyasının məziyyətlərindən də söz açıb: “Çingiz Əlioğlunun yaradıcılığında İorenim Bosx, Piter Breygel, Pablo Pikasso, Dmitri Şostakoviç, Qara Qarayev təsirlərini hiss etmək olar... Çingizi oxuyarkən Bella Axmadulina şeirinin qüdrətini xatırlayıram. Onu simvollarla zəngin yaradıcılıq nümunələrinə görə Mustay Kərim, David Kuqultinov, Rəsul Həmzətov, Alim Keşakov kimi şairlərin sırasında görürəm. Əlbəttə, Çingiz onlardan heç birini təkrar eləmir. Mən onların yaradıcılıq xüsusiyyətlərinin ümumi miqyasından danışırım” (4,22).

Belarusiya mətbuatında da Çingiz Əlioğlunun yaradıcılığı xüsusi diqqətdə saxlanılır. Artıq bir neçə ildir ki, ənənəvi şəkildə “Polmya” jurnalının ikinci saylarında Çingiz Əlioğlunun şeirlərinə böyük yer verilir. Belarusiyada çap olunan “Ədəbiyyat və incəsənət “ (Literatura i iskusstva”) qəzetində də 2014-cü ildə Çingiz Əlioğlu poeziyasına bütöv səhifə həsr edilib.

AZƏRTAC-ın xüsusi müxbiri Zeynal Ağazadənin Minskəndən verdiyi məlumata görə 25 yanvar 2016-cı ildə Belarus yazıçısı Ales Karlyukeviç Birlik ölkələrinin “Sözvuçie” ədəbiyyat və publisistikası populyar internet resursunda Azərbaycanın tanınmış şairi, Əməkdar İncəsənət Xadimi Çingiz Əlioğlu haqqında məqalə dərc edib. “Çingiz Əlioğlu Azərbaycanda Belarus ədəbiyyatının təbliğatçısıdır” adlı həmin məqalədə müəllif azərbaycanlı söz ustasının böyük və şərəfli yaradıcılıq yolu haqqında geniş məlumat verib. Vurğulayıb ki, Çingiz Əlioğlu, həmçinin tərcüməçi kimi də fəaliyyət göstərir. Onun ikicildlik “Dünya ədəbiyyatı antologiyası” Azərbaycanda geniş yayılıb. Birinci cildə Şərqi və Qərbi ölkələri şairlərinin əsərlərindən nümunələr, ikincidə isə Belarus ədəbiyyatından tərcümələrin də yer aldığı nəsr nümunələri təqdim edilib. A. Karlyukeviç yazır: Ç. Əlioğlu

Belarusun köhnə dostudur və mədəni əlaqələrimizin möhkəmləndirilməsi üçün bir çox işlər görür. O, Belarus Ədəbiyyatı Gününün daimi qonağıdır, müxtəlif ölkələrdən olan həmkarları ilə təcrübə mübadiləsi aparmaq üçün Minsk Beynəlxalq Kitab Sərgisi və Yarmarkasında müntəzəm iştirak edir. Ç.Əlioğlunun səyləri nəticəsində Belarus ədəbiyyatını Azərbaycanda yaxşı tanıyırlar. O, Azərbaycan mətbuatında məqalə və müsahibələrində ölkəmiz, mədəniyyətimiz, milli kitab nəşrimiz haqqında dərin hörmət və səmimiyyətlə danışır. Hazırda Azərbaycanda müasir Belarus poeziyası toplusu nəşrə hazırlanıb. Azərbaycan dilində çıxacaq bu kitab Belarus Respublikası Dövlət mükafatı laureatları Gennadi Paşkov, Mixas Başlakov, Mikola Metlitski, şairlər Ales Badak, Tatyana Sivets, Viktor Şnip və başqalarının əsərləri daxildir. Azərbaycan şairi öz yaradıcılığında dəfələrlə Belarus mövzusunda müraciət edib, bu xalqın qəhrəmanlıq ənənələrini tərənnüm edərək Belarus haqqında bir sıra şeirlər yazıb. “Ürəkdən ürəyə: Belarus-Azərbaycan” kitabının hazırlanmasına xeyli qüvvə və əmək sərf edib. Nəşrdə ölkələrimizin müasir ədəbiyyatı təqdim olunub”. Məqalənin sonunda vurğulanır ki, Çingiz Əlioğlu Belarus Prezidentinin Fərmanı ilə “Fransisk Skorina” medalına layiq görülüb. Azərbaycanlı şair və tərcüməçi Belarus Yazıçılar İttifaqının “Ədəbiyyata verdiyi böyük töhfəyə görə” döş nişanı ilə təltif olunub (5).

“Azərbaycan” qəzetinin 25 iyun 2016-cı il tarixində (səh.1) AZƏRTAC-ın xüsusi müxbiri Zeynal Ağazadənin Minskdən verdiyi məlumata görə 2016-cı il iyunun 24-də Azərbaycanın Belarusiyadakı səfirliyində Heydər Əliyev Fondunun vitse prezidenti Leyla Əliyevanın Belarus dilində nəşr olunmuş şeirlər kitabının təqdimat mərasimi keçirilib. Səfirlikdən verilən məlumata görə, bu kitabın çapına qədər Leyla Əliyevanın Belarus dilinə tərcümə olunmuş şeirləri ölkənin müxtəlif ədəbi qəzet və jurnallarında (“7 дней”, “Литература и Мастацтва” (“Литература и искусство”), “Культура”, “Польмя”) dərc edilib. Leyla Əliyevanın şeirlərini rus dilindən Belarus dilinə belaruslu gənc şairə, tərcüməçi, Belarus Yazıçılar İttifaqının üzvü Tatyana Siveç tərcümə edib. “Лист” (“Yarpaq”) kitabının səfirliyin təşkilatçılığı ilə keçirilmiş təqdimat mərasimində Belarusun ədəbi ictimaiyyətinin nümayəndələri, mədəniyyət xadimləri, ölkədə akkreditə olunmuş diplomatik korpusun, kütləvi informasiya vasitələrinin təmsilçiləri, Azərbaycan diasporunun fəal üzvləri və Minskdə təhsil alan azərbaycanlı tələbələr iştirak ediblər. Təqdimat mərasimində səfir İsfəndiyar Vahabzadə çıxış edərək Azərbaycan Respublikası ilə Belarus Respublikası arasında bütün sahələrdə olduğu kimi, humanitar sahədə də münasibətlərin inkişaf etdiyini bildirib. O, Leyla Əliyevanın Belarus dilində şeirlər kitabının çap olunmasını bu istiqamətdə uğurlu addım kimi dəyərləndirib. Kitabın tərcüməçisi, gənc şairə Tatyana Siveç çıxışında Leyla Əliyevanın şeirlərini yüksək qiymətləndirib. O, bu şeirlərin tərcüməsi zamanı göstərilən köməyə görə Azərbaycanın Belarusdakı səfirliyinin kollektivinə təşəkkürünü bildirib. Mərasimin sonunda azərbaycanlı tələbələr Leyla Əliyevanın Belarus dilində şeirlərini söyləyiblər.

“Mədəniyyət” qəzetinin 29 avqust 2018-ci il tarixli sayında belə bir məlumat dərc olunmuşdur. Mərkəzi ofisi Minsk şəhərində yerləşən MDB üzrə Beynəlxalq ədəbiyyat və publisistika humanitar portalı “Azərbaycan: klassiklər və müasirlər” adlı yeni layihəyə start verib. Layihənin müəllifi Azərbaycan yazıçısı Kamran Nəzirli bildirib ki, məqsəd Azərbaycan ədəbiyyatının klassik və müasir nümayəndələrinin yaradıcılığını MDB məkanında yaymaq və təbliğ etməkdir.

Layihə Azərbaycanın məşhur yaradıcı ailələri ilə bağlıdır. “Unikal ailənin unikal şəxsiyyətləri” sərəlövhəsi ilə təqdim edilən məqalənin giriş hissəsində K.Nəzirli qeyd edir ki, tarixən formalaşan belə unikal ailələr dünya mədəniyyətinə onlarca alim, rəssam, musiqiçi, şair və nasir bağışlayıblar: “Həsən bəy Zərdabi və onun arvadı, Müslüm Maqomayev və onun nəvəsi, Üzeyir Hacıbəyli və onun qardaşları, Qara Qarayev və onun qardaşı, Fikrət Əmirov, atası və oğlu, Cəlil Məmmədquluzadə və onun arvadı, Mir Cəlal Paşayev, oğlanları və nəvələri, Mirzə İbrahimov və onun qızları, Rəsul Rza, arvadı, oğlu və nəvəsi... Lakin bu gün mən sizə belə ailələrdən biri - Səməd Vurğun və onun oğlanları haqqında danışmaq istəyirəm”.

Məqalədə Səməd Vurğunun, Yusif və Vaqif Səmədoğlu qardaşlarının həyat və yaradıcılığı barədə oxuculara geniş məlumat verilir, S.Vurğunun məşhur “Azərbaycan” şeiri və Vaqif Səmədoğlu yaradıcılığından nümunələr təqdim edilir.

Kamran Nəzirli qeyd edir ki, Azərbaycanın klassik və müasir ədəbiyyatından nümunələri həm rus, həm də Belarus dilində təqdim etməyə çalışacağıq. Yazıçı bu barədə öz fikrini belə izah edir:– “Ötən əsrin 90-cı illərindən bəri dünyada baş verən tektonik dəyişikliklər, habelə məlum ictimai-siyasi proseslər xalqlar arasında ədəbi-mədəni əlaqələrə də təsir edib. Bu müddət ərzində formalaşan yeni nəsillər, xüsusən MDB məkanı kimi geniş bir ərazidə doğulan əhəlinin əksəriyyəti Azərbaycanın klassik və müasir ədəbiyyatı barədə az məlumatlıdır. Buna görə də Beynəlxalq Humanitar Portalın redaksiya heyəti ilə birlikdə razılaşdıq ki, bu sahədə əməkdaşlığımızı daha da möhkəmləndirək, Azərbaycanla bağlı yeni layihələrə başlayaq. Mənim təqdim etdiyim yeni layihə Azərbaycanda tarixən ənənə halını almış yaradıcı ailələr və onların davamçıları ilə bağlıdır. Bu layihə onların diqqətini çəkdi və beləliklə, onlar səhifəni Azərbaycanın ilk Xalq şairi, klassik sovet poeziyasının görkəmli nümayəndəsi Səməd Vurğun və onun oğlanları ilə başladılar” – deyər K.Nəzirli söyləyib.

2019-cu ilin 9-15 iyul tarixlərində “Türküstan” qəzetində (səh.16) “Yazıçı Kamran Nəzirlinin yaradıcılıq gecəsi keçirilib” adlı məlumat dərc olunub. Belarusiyanın Qrodno vilayətinin Poreçye istirahət mərkəzində Azərbaycan yazıçısı Kamran Nəzirlinin yaradıcılıq gecəsinin keçirilməsi barədə məlumat verilir. Belarus Respublikası İnformasiya Nazirliyi və Belarus Yazıçılar Birliyinin təşkil etdiyi gecədə Kamran Nəzirli böyük Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri İmadəddin Nəsiminin anadan olmasının 650 illik yubileyi ilə əlaqədar Prezident sərəncamından, qüdrətli söz ustasının ümumbəşər mədəniyyətinə bəxş etdiyi zəngin mədəni-mənəvi dəyərlərdən, mütəfəkkir şairin dərin poetik fikirlərindən danışdı. Gecədə “Nəsimi 650” adlı təqdimat, habelə “Nəsimi” bədii filmindən fraqmentlər nümayiş etdirilib. Rusiya, Ukrayna, Litva, Polşa, Latviya, İsrail, Almaniya və digər ölkələrin nümayəndələri, habelə Belarusiyanın bir qrup yazıçı və şairləri qarşısında çıxış edən Azərbaycan yazıçısı həm də Azərbaycan-Belarus ədəbi əlaqələrindən danışdı.

2018-cu ildə Azərbaycan Tərcümə Mərkəzinin növbəti beynəlxalq nəşri – XX əsr Azərbaycan poeziyasının mənzərəsini əks etdirən “Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı antologiyası– Poeziya” kitabı Belarusda işıq üzü görüb.

Milli poetik fikrin Səməd Vurğun, Mikayıl Müşfiq, Rəsul Rza, Hüseyn Arif, Bəxtiyar Vahabzadə, Nəbi Xəzri, Mədinə Gülgün, Əliqə Kürçaylı, Əli Kərim, Nəriman Həsənzadə, Xəlil Rza Ulutürk, Məmməd Araz, Cabir Novruz, Tofiq Bayram, Fikrət Qoca, Musa Yaqub, Vaqif Səmədoğlu, Abbas Abdulla, İsa İsmayilzadə, Ələkbər Salahzadə, Nüsrət Kəsəmənli, Sabir Rüstəmxanlı, Zəlimxan Yaqub, Adil Mirseyid, Rüstəm Behrudı, Salam Sarvan kimi simalarının əsərləri toplanan kitabı Belarus dilinə tanınmış Belarus şairləri T.Sivets, H.Qalparoviç, Y.Aleyçenko, V.Raduk, Y.Mastak və V.Vaşçanka tərcümə edib.

Azərbaycan və Belarus ədəbi münasibətləri tarixində ilk hadisə olan bu nəşr Belarusun “Zvyazda” nəşriyyatı tərəfindən çap olunub. Kitabın tərtibçisi T.Sivets, redaktoru V.Katseviçdir.

2 fevral 2019 cu il tarixində Azərbaycan Dövlət Tərcümə Mərkəzinin, milli ədəbiyyatın beynəlxalq aləmdə tanınması və təbliği istiqamətində ərsəyə gətirdiyi Belarus dilində “Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı antologiyası – Poeziya” kitabı XXVI Minsk Beynəlxalq Kitab Sərgisində təqdim edilib. Belarus Milli Kitabxanasında baş tutan tədbirdə Belarusun ədəbi ictimaiyyəti, mətbuat nümayəndələri, qıraət ustaları iştirak edib. Kitaba daxil edilən şeirləri Belarus dilinə tərcümə etmiş tanınmış şair-tərcüməçilər – Naum Qalperoviç, Tatyana Sivets, Yuliya Aleyçenko və Valeriya Sarotnik çıxış edərək, Azərbaycan–Belarus ədəbi-mədəni əlaqələrinin inkişafından, xalqlararası anlaşmanın körpüsü olan bu mübadilələrin müstəsna əhəmiyyətindən danışblar. Daha sonra Belarusun məşhur qıraət ustası Nikolay Leonçik antologiyaya daxil edilmiş Azərbaycan şairlərinin şeirlərini səsləndirib. Tədbirin bədii hissəsində Azərbaycan milli rəqsi nümayiş etdirilib.

22 mart 2019-cu ildə Belarusiyanın məşhur “Sozvuçie” ədəbi portalı Azərbaycan Dövlət Tərcümə Mərkəzinin “Azərbaycan ədəbiyyatı virtual aləmdə” layihəsi çərçivəsində milli folklorumuzun qədim janrlarından olan bayatılara geniş yer ayırıb. Bayatıların rus dilinə tərcüməçisi şair Vladimir Qafarovdur. Portal bir qədər əvvəl eyniadlı layihə çərçivəsində Nizami Gəncəvi, Məhsəti Gəncəvi, İmadəddin Nəsimi, Məhəmməd Füzuli kimi dahi Azərbaycan şairlərinin həyat və yaradıcılığı haqqında geniş məlumatlara, şeir və qəzəllərinə yer ayırmışdı.

“Palitra” qəzetinin 19 dekabr 2019-cu il tarixində jurnalist Fuad Hüseynzadənin verdiyi məlumatda qeyd olunur ki, Belarusun paytaxtı Minskə dünya şöhrətli yazıçı Çingiz Abdullayevin yaradıcılıq gecəsi keçirilib. Minskdəki Yazıçılar evində keçirilən tədbir Belarus-Azərbaycan İcmaları Konqresi tərəfindən təşkil olunub. Gecədə Azərbaycan Respublikasının Belarusdakı səfirliyinin əməkdaşları, Belarus Yazıçılar İttifaqının rəhbərliyi, Belarusdakı Azərbaycan diasporunun üzvləri, yerli ictimaiyyət və KİV nümayəndələri iştirak ediblər. Gecəni Belarus-Azərbaycan İcmaları Konqresinin sədri Natiq Bağirov açaraq Çingiz Abdullayevi qonaqlara təqdim edib. Yazıçı çıxış edərək öz yaradıcılığı, dünya hadisələri, tarix, ədəbiyyat, din və s. mövzularda danışib: “Mən belə bir böyük zal, belə maraqlı insanlarla tanış olacağımı gözləmədim. Xüsusilə, onların çoxu gənclərdir. Mən həmişə gənclərə söyləyirəm ki, kitab oxusunlar. Çünki bu ilk növbədə gənclərin özlərinə lazımdır.” O, çıxışında Belarus və belaruslular haqqında da danışib: “Belarusa gedəndə yazıram ki, mələklər ölkəsinə gedirəm. Böyük Vətən Müharibəsi illərində burada xidmət edən atam belə deyib. Doğrudan da, hər dəfə bura gələndə insanların mənə olan münasibəti heyranəmiz olur”. Tamaşaçılar yazıçıya şəxsi həyatı, yaradıcılığı, insanlara münasibəti və s. mövzularda suallar veriblər. Obütün sualları səmimi şəkildə cavablayıb. Həmçinin gecədə iştirak edən gənc yazıçılara məsləhətlərini verib. Tədbirin sonunda Çingiz Abdullayev oxuculara öz əsərlərini imzalayaraq hədiyyə edib (“Palitra” qəzeti, 19 dekabr 2019-cu il).

Müasir dövrimizdə tərcümə, ədəbiyyatımızın və mədəniyyətimizin geniş təbliğ olunması üçün qarşıda duran əsas problemlərdəndir. Dünyada ədəbi aləmdə gedən proseslər, ən dəyərli elmi-fəlsəfi, bədii ədəbiyyatların, dünyaca məşhur olan yazıçı və şairlərin əsərlərinin Azərbaycan dilinə tərcümə olunmasını ədəbi zərurət halına gətirir. Eyni zamanda Azərbaycan ədəbiyyatının nüfuzlu dünya dillərinə tərcüməsi də bu günün aktual problemlərindəndir.

ƏDƏBİYYAT

1. Георгий Иосифович Ломидзе “Пути развития советской многонациональной литературы”. Москва, 1967, 114.

2. <https://news.milli.az/culture/145323.html>

3. “Urəklər bir vuranda” “Mədəniyyət” qəzeti 13 dekabr 2013-cü il səh. 4.

4. Sevinc Mürvətqızı “Çingiz Əlioğlu ilə daha bir görüş”. “525-ci qəzet”, 10 yanvar 2015-ci il, səh. 22

5. https://azertag.az/xeber/Ales_Karvyukevich_CHingiz_Alioglu_Azərbaycanda_Belarus_edebyyatının_tebliğatchisidir-921414

Açar sözlər: mətbuat, ədəbi əlaqələr, tərcümə, ədəbiyyat, ədəbi əsərlər, nəşriyyat, poeziya.

Ключевые слова: пресса, литературные связи, перевод, литература, литературные произведения, издание, поэзия.

Keywords: press, literary relations, translation, literature, literary works, publishing, poetry.

Azərbaycan ədəbiyyatı müstəqillik dövrü Belarus mətbuatında

Xülasə

Məqalədə müstəqillik dövründə Belarusiyada Azərbaycan ədəbiyyatının tərcüməsi, nəşri və təbliği problemləri araşdırılır. Qeyd etmək istərdim ki, Azərbaycan-Belarus ədəbi əlaqələrinin inkişafı hər iki ölkənin müstəqilliyi dövründə daha geniş vüsət almışdır. Azərbaycan və Belarusiya arasında həm diplomatik, həm iqtisadi əlaqələrin inkişafı birbaşa ədəbi-mədəni əlaqələrin inkişafına təkan vermişdir. Azərbaycan və Belarusiya ziyalılarının müntəzəm olaraq qarşılıqlı səfərləri, Minskə Azərbaycan ədəbiyyatı və mədəniyyəti günlərinin təşkili, Azərbaycan yazıçılarının yaradıcılıq gecəsinin keçirilməsi, Belarusiyada miniatür kitabların sərgisinin yüksək səviyyədə açılışı artıq son dövrlərdə rast gəlinən hadisələrdir.

Азербайджанская литература в Белорусской прессе в период независимости

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются проблемы перевода, издания и пропаганды азербайджанской литературы в Беларуси в период независимости. Хочу отметить, что развитие азербайджано-белорусских литературных связей получило более широкое распространение в период независимости двух стран. Развитие как дипломатических, так и экономических отношений между Азербайджаном и Беларусью дало толчок развитию непосредственных литературных и культурных связей. Регулярные взаимные визиты азербайджанской и белорусской интеллигенции, организация дней азербайджанской литературы и культуры в Минске, проведение творческих вечеров азербайджанских писателей, открытие выставки миниатюрных книг высокого уровня в Беларуси - является обычным явлением, произошедшим за последнее время.

Azerbaijani literature period of independence in the Belarusian press

Summary

The article investigates the problems of translation, publication and promotion of Azerbaijani literature in Belarus during independence. I would like to note that the development of Azerbaijani-Belarusian literary relations has become more widespread during the independence of both countries. The development of both diplomatic and economic relations between Azerbaijan and Belarus has given impetus to the development of direct literary and cultural ties. Regular reciprocal visits of Azerbaijani and Belarusian intellectuals, the organization of the Days of Azerbaijani Literature and Culture in Minsk, holding the reading of Azerbaijani writers, the opening of a high-level exhibition of miniature books in Belarus are recent events.

Rəyçi S.Abbasova